

2021

AASTARUANNE

PRAXIS | MÕTTEKODA

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	15
Bilanss	15
Tulemiaruanne	16
Rahavoogude aruanne	17
Netovara muutuste aruanne	18
Raamatupidamise aastaaruande lisad	19
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	19
Lisa 2 Nõuded ja ettemaksud	22
Lisa 3 Maksude ettemaksud ja maksuvõlad	23
Lisa 4 Materiaalsed põhivarad	24
Lisa 5 Kasutusrent	24
Lisa 6 Võlad ja ettemaksud	25
Lisa 7 Võlad töövõtjatele	26
Lisa 8 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	26
Lisa 9 Annetused ja toetused	27
Lisa 10 Tulu ettevõtlusest	27
Lisa 11 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	28
Lisa 12 Mitmesugused tegevuskulud	28
Lisa 13 Tööjõukulud	28
Lisa 14 Seotud osapooled	29
Lisa 15 Programmide koondinfo	29
Aruande allkirjad	31
Vandeauditori aruanne	32

Sissejuhatus

Praxis on 2000. aastal asutatud kodanikualgatuslik avalikes huvides tegutsev sõltumatu mõttekoda, kelle tegevuse eesmärgiks on olulistest ühiskondlikes küsimustes luua uusi teadmisi, leida mõjusaid lahendusi ja rikastada avalikku arutelu.

Töötame praegu neljas valdkonnas: töö- ja sotsiaalelu, haridus, tervis ning võrdsed võimalused; 2021. aasta jooksul valmistasime ette ka majanduse ja säästva arengu programmi käivitamist. Eraldi programmina tegutseb koolitustele ja nõustamisele keskendunud Praxise Akadeemia ja selle osana meie Poliitikalabor, kus viime ellu käitumisteadustel põhinevaid sekkumisprojekte.

Peame oma tööde puhul oluliseks pakkuda erinevaid elualasid siduvat vaadet, analüüsi ja soovitusi, koondades selleks meie analüütikute valdkondlikud ja metoodilised teadmised ja oskused. Paljudeks töödeks oleme oma jõud ühendanud teiste Eesti mõttekodade ja ülikoolidega, aga ka teiste riikide kolleegidega, tuues nõnda oma analüüsidesse rahvusvahelist kogemust ja levitades Eesti oma, ning panustades ka Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poliitikakujundamisse.

Meie uuringute tööriistakasti kuuluvad mõju hindamine, modelleerimine, sekkumiste disain, seire ja monitoorimine, prognoosimine, kulu-tulu analüüsid, juhtumianalüüsid ja küsitlused. Aasta ühe suurima tööna tegelesime kroonviiruse pandeemia ja sellega tegelemiseks rakendatud meetmete mõju uurimisega, keskendudes nii tööhõivele, toimetulekule, võrdõiguslikkusele kui ka erinevatele sihtrühmadele nagu eakad, noored ja puuetega inimesed. Pandeemia tõi teravalt päevakorda ka nakkushaiguste ennetamise ja tõrje meetmed vanemaealiste hooldekodudes, nõnda uurisime teiste Euroopa riikide paremaid praktikaid ning koostasime ülevaate Eesti olukorrast ja soovitusid selle parandamiseks.

Panustasime Eesti ühiskonna lõimumismonitooringu valmimisse, uurisime vabakutseliste loovisikute sotsiaalkaitset ja toimetulekut, pikaajalise hoolduse rahastamise väljakutseid ja võimalikke lahendusi Eesti jaoks, hinnanguid koolides rakendatavate kiusuennetusprogrammide toimimisele ja mõjule, hindasime Eesti kultuuripoliitika elluviimist ning noorte töötuse vähendamise meetme edukust.

Suures osas on Praxise tööde tellijaks erinevad Eesti riigiasutused läbi hankekonkursside, kuid nende kõrval tegeleme ühiskonnas oluliste teemadega ka erarahastajate ja rahvusvaheliste fondide toel – näiteks toetab Heateo Sihtasutuse Haridusfond sekkumise väljatöötamist gümnaasiumiõpingute katkestamise ohu varase märkamise ja ennetamise jaoks, Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna Aktiivsete Kodanike Fond aga meie valijahariduse alast tööd kohalike valimistega seoses ning LGBT+ inimeste võrdsete võimaluste tegevuskavaga.

Kokku töötasime aasta jooksul rohkem kui 70 suurema või väiksema projektiga, nende seas ka paljud pikaajalised partnerluslepingud erinevate rahvusvaheliste võrgustikega, kellele oleme Eesti kontaktpunktiks. Järgnevas tegevusaruandes pakume kokkuvõtva valiku oma töödest ja nende tulemustest, mis kas valmisid või said põhiosas tehtud 2021. aasta jooksul.

A stack of several metal toolboxes is positioned in a room. The toolboxes are stacked vertically, with the top one slightly offset. They are situated next to a window that looks out onto green trees. The entire scene is overlaid with a blue tint. The floor is made of wooden planks.

VALIK TÖID

Kroonviiruse pandeemia sotsiaalmajanduslik mõju

Aasta suurima tööna uurisime koos Tartu Ülikooli ja Centariga nii kroonviiruskriisi enda kui ka selle leevendamiseks rakendatud meetmete mõju.

Aasta alguses valmis Töötukassa töötasu hüvitamise meetme mõju analüüs 2020. aasta esimese viiruselaine ajal. Tuvastasime, et ilma selleta oleks kriisiga kaasnenud enam kui 65 000 inimese hõivest lahkumine ning vaesusmäära suurenemine nelja protsendipunkti võrra, kuid hüvitise toel suurenes vaesusmäär keskmiselt vaid 0,3 protsendipunkti ning tänu sellele kaotasid madalama sissetulekuga leibkonnad tuludes vähem kui jõukamad. Nõnda oli hüvitis kriisi mõju leevendamisel selgelt efektiivne, toetas hõive säilimist ja aitas leevendada ebavõrdsuse suurenemist. Uurisime ka teisi meetmeid töötute toetamiseks ja vaesuse ennetamiseks ning võlaõiguslikke suhteid ja sotsiaalkaitset pandeemia ajal.

Analüüsis kriisi mõju kohta puuetega inimestele ja puuetega laste vanematele tõime välja, et puuetega inimeste ligipääs infole, teenustele ja kaupadele halvenes. Info oli laiali erinevates kanalites ja vaid harva kohandatud nägemis- ja kuulmiserivajadustega inimestele. Lihtsas keeles infot, mis jõuaks intellektipuudega inimesteni, ei edastatud. Aja jooksul võeti vastu kitsaskohti leevendavaid meetmeid (erivajadusega lapse vanemate erakorraline toetus, puuete automaatne pikendamine) ning tehti erandeid puuetega inimestele (näiteks siseruumides kogunemise ja sportimise piirangute puhul), kuid puuetega inimesed ise tajusid endaga arvestamist vähem kui eksperdid.

Suvel valminud analüüsis kriisi mõjust soolisele võrdõiguslikkusele tõdesime, et kuna tasustamata n-õ kodutööde maht on pandeemia ajal oluliselt suurenenud (näiteks seoses lastehoiu ja teiste päevahoiuteenuste katkestamisega) ja jäänud rohkem naiste kanda, on see toonud naistele kaasa märkimisväärsed töö- ja pereelu ühitamise raskused ning see avaldab eeldatavalt pikaajalist mõju soolisele võrdsusele tööturul. Lapsevanemate kohanemine pandeemiaga oli keeruline, iseäranis taas naistele, üksikvanematele, eesliinitöötajatele ja erivajadusega laste vanematele. Lapsevanemate toimetulemiseks rakendatud (peamiselt kohalikud) meetmed ei olnud piisavad ja neis avaldus piirkondlik ebavõrdsus. Kuigi pandeemia negatiivsem mõju naistele on poliitikakujundajate seas teadvustatud, lähtutakse sooperspektiivist poliitikakujunduses siiski vähe, sisuliselt ainult lähisuhtevägivalla ohvriabi poliitikas.

Sügisene analüüs pandeemia mõjust noortele näitas, et Eesti noored puutusid töökaotuse, -mahu vähenemise või palgakärbetega kokku rohkem kui OECD riikide noored keskmiselt. Teistest rohkem kannatasid tööturul noored mehed, Tallinna ja Ida-Virumaa noored. Erinevalt paljudest teistest OECD riikidest ei rakendatud Eestis ka spetsiaalseid noortele mõeldud tööturu- ega finantsmeetmeid kriisi mõju leevendamiseks. Viirusekriis tõi kaasa vaimse tervise kriisi, mis tabas noori teravamalt kui teisi vanuserühmi. Rakendatud abinõud nagu lisaraha eraldamine vaimse tervise valdkonnale ja spetsialistide kaugvastuvõttud ei pakkunud olulist leevendust pikkadele ootejärjekordadele. Kuigi digivahendite kasutamine noorte seas on väga laialdane, ilmnes koolide sulgemise ja teiste piirangutega kaasnenud üleminekul digitaalsele elukorraldusele puudujääke noorte digioskustes. Kõik see süvendas ebavõrdsust noorte seas, kus rohkem kannatasid need, kes juba pandeemia eelselt olid haavatavas olukorras: näiteks madala haridustasemega või NEET-noored.

2022. aastasse jäid veel analüüside ilmumine pandeemia regionaalsest mõjust ning mõjust vanemaelisele elanikkonnale.

Vabakutseliste loovisikute sotsiaalkaitse ja toimetulek

Kultuuriministeeriumi tellimisel valminud uuringus hindasime vabakutseliste loovisikute arvuks Eestis 2021. aastal 10 200 inimest. Nende töövormid erinevad traditsioonilistest ja nii on nende majanduslik toimetulek ning sotsiaalsete garantiide kättesaadavus ebaühtlased. Viimase aasta jooksul sai töist tulu vähem kui kuuel kuul või üldse mitte iga teine loovisik.

Praegust süsteemi aitaksid parandada kindlustussüsteemi muudatused, eelkõige paindlikum sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksu arvestamine, mis peegeldaks paremini ebaregulaarset hõivet ja sissetulekut, ning võimalus liituda töötuskindlustusega. Kultuuripoliitikas saaks vabakutseliste loovisikute toimetulekuriski täiendavalt ennetada. Näiteks kirjaniku- ja kunstnikupalk tagaksid vabakutselistele sarnasema toimetuleku ja sotsiaalkindlustuse võrreldes institutsionaliseeritud loovisikutega, kes on tõenäolisemalt püsivas töösuhtes. Samas eeldab see teiste riikidega võrreldes küllalt helde kultuuri rahastamise sisemist ümberjagamist.

Eesti ühiskonna lõimumismonitooring

20 aasta jooksul läbi viidud kaheksandas integratsioonimonitooringus osales Praxis koos Balti Uuringute Instituudi ning Tallinna ja Tartu ülikooliga, lisaks projektijuhtimisele olid meie vastutada põhjalikus lõppraportis peatükid hõivest ja toimetulekust, haridusest, võimaluste võrduse tajumisest ja ebavõrdsest kohtlemisest ning tagasipöördujatest. Monitooringu raporti kõrval valmisid lühitekstid, mis aitavad huvilisel orienteeruda tulemustes. Uuringu tulemusi tutvustati Tallinnas ja Narvas ning nii trüki- kui ka sotsiaalmeedias.

Uuringu tulemuste järgi on Eesti ühiskond endiselt rahvuste ja keelekasutuse mõttes pigem segregeeritud kui sidus, sest vabal ajal suhtlevad inimesed enamjaolt omaenda keelekeskkonnas. Venekeelsete elanike seas on aga nõrgenenud seni valdav olnud Venemaa meedia mõju. Üha enam tarbitakse Eesti venekeelseid väljaandeid, eelkõige veebimeediat ja rahvusringhäälingu kanaleid.

Eestikeelse õppe alustamist juba lasteaias toetab monitooringu järgi 81% eestlastest ja 66% teisest rahvusest vastajatest. Koolisüsteemi ümberkujundamisele eestikeelseks puudub aga veel samasugune üksmeel, st valdav osa eestlastest eelistab vaid eestikeelset haridust, kuid eestivenelaste toetus sellele on märgatavalt nõrgem.

Venekeelsetel inimestel on Eestis madalam tööhõive määr ja kõrgem töötuse määr ning nad hindavad oma töösuhete ja tööturu olukorra turvalisust madalamalt kui eestlased. Hõivatud venekeelsete inimeste seas on vähem juhte ja spetsialiste ning rohkem madalamal ametikohal töötavaid oskus- ja lihttöölisi.

Eestlaste seas on nii nõrga kui ka tugeva riigiidentiteedi kandjate osakaal ligikaudu 20%, keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjaid on 60%. Eestivenelaste puhul on nõrga

riigiidentiteedi kandjate osakaal 15% ringis, keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjaid on 50% ja tugeva riigiidentiteedi kandjate osakaal peaaegu 40%.

Kiusamist ennetavate ja vähendavate sekkumiste efektiivsus ja haridusametuste kogemused nende rakendamisel

Haridus- ja Teadusministeeriumi tellitud uuringus analüüsisime haridustöötajate hinnanguid Eesti koolides rakendatavate kiusuennetus- ja sekkumistegevuste mõjule ning uurisime nendega seotud kogemusi ja hoiakuid. Kiusamisel, mida Eesti õpilased kogevad rohkem kui eakaaslased paljudes teistes riikides, on rängad tagajärjed kõigile osalistele. Meie uuringust selgus, et koolitöötajate hoiakud üldjoontes juba soosivad edukat kiusuennetust, ent samas tajutakse vastavaid programme valikulise lisategevuse ja -koormana. Seetõttu hinnatakse sageli ainetundidesse pikema ettevalmistuseta ja kergesti lõimitavaid ennetustegevusi. Edu tagab aga süsteemne lähenemine koos kindlate vastutajate ja hästi plaanitud rahastusega, mis asetab sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamise muu õppetöö kõrval vähemalt sama tähtsale kohale.

Kroonviiruse epideemia psühhosotsiaalsete tagajärgedega toimetulek

Epideemia tõstis päevakorda eestimaalaste vaimse tervise probleemide leviku. Pakkumaks abi ja tuge võimalikult süsteemselt ja tõenduspõhiselt, loodi Sotsiaalministeeriumi juurde vaimse tervise osakond. Meie eksperdid aitasid koostada lähtepunktid vaimse tervise toe ja ravi paremaks korraldamiseks Eestis. Kirjeldasime, miks on oluline, et kriisiolukorrale reageerimise kõrval on oluline leevendada kroonilisi probleeme, mida tekitavad muuhulgas ruineerivad elu-, õpi-, ja töökeskkonnad, ebavõrdsus ja vähene ligipääs vaimse tervise toele ja teenustele.

Infektsiooniennetus ja -kontroll vanemaaliste hooldekodudes

Kroonviiruse pandeemia tõi teravalt esile vajaduse parandada nakkushaiguste ennetamise ja tõrje meetmeid vanemaaliste hooldekodudes, kus on ilmnenud mitmeid probleeme. Need probleemid võib laialt jagada kahte kategooriasse: teadmiste, standardite või juhiste puudumine, ning infrastruktuur, mis ei võimalda nakatunud patsiente teistest edukalt isoleerida. Uurisime WHO Eesti esinduse tellimisel vastavaid praktikaid viies Euroopa riigis, millele lisaks valmivad 2022. aastal koostöös valdkonna ekspertidega ülevaade Eesti olukorrast ning poliitikasoovitused.

Pikaajalise hoolduse rahastamise väljakutsed ja lahendused

Osana Arenguseire Keskuse pikaajalise hoolduse tuleviku seiretööst keskendus Praxise läbi viidud uuring pikaajalise hoolduse rahastamissüsteemi arenguväljavaadetele. Kuigi Eesti inimesed elavad keskmiselt kauem kui varem, pole sarnaselt kasvanud tervena elada jäänud eluiga. Võrreldes teiste eurooplastega vajavad üle 65-aastased Eesti elanikud suurema tõenäosusega kõrvalist abi igapäevatoimingutes ja enesehoolduses. Samas on meie kulutused pikaajalisele hooldusele ligi poole väiksemad teiste EL ja OECD riikide omadest ning avalikest vahenditest on kaetud vaid 60% nendest kuludest.

Suuremate avalike kulude jätkusuutlikuks rahastamiseks tuleks kaaluda eelrahastamise võimalusi mitmekesise maksubaasi pealt, mis aitaks siluda maksukoormust ja hoolduskulusid üle aja. Eelrahastamine suurendaks praeguste põlvkondade vastutust tulevaste suuremate kulude kandmisel. Rahastamine nii sotsiaalkindlustusest kui eelarve üldistest tuludest aitab ennetada tööjõu maksukoormuse liigset suurenemist.

Aktiivse ja tervisliku vananemise innovatsioonivõrgustik

Jaanuarist alustas Praxis liikmena rahvusvahelises innovatsioonivõrgustikus IN-4-AHA, mida rahastab Euroopa Komisjon. Ülemaailmsed demograafilised muutused on viinud selleni, et aina efektiivsemalt on vaja kõigile tagada aktiivne ja tervislik vananemine. Innovaatilised tehnoloogiad on üks võimalikest lahendustest.

Selleks et tagada, et innovaatilised tehnoloogiad eesmärgipäraselt töötaksid, on oluline aspekt mõju hindamine. Projekti raames on Praxis fookuses just see - mõjude hindamine. 2021. aastal viis Praxis läbi olemasolevate aktiivse ja tervisliku vananemise valdkonna mõjude hindamise tööriistade kaardistuse ning töötas välja inimkeskse mõjude hindamise raamistiku ja küsimustiku. Projekti lõpuks tehakse tööriistakast, mis hõlmab eelnevalt tehtud tööd ja mille eesmärk on pakkuda valdkonna uuendajatele lihtne ülevaade mõjude hindamise võimalustest.

„Minu esimene töökoht“

Analüüsisime Eesti Töötukassa makstava palgatoetuse ja koolituskulu hüvitise ning nelja aasta eest tehtud muudatuste mõju vähese töökogemusega noorte töölevõtmisele, mille eesmärk on vähendada noorte töötust. Leidsime, et teenus on noortele hästi kättesaadav, tagab nende pikemaajalise hõive ning on rahaliselt kulutõhus, sest aastail 2018-20 olid sellest tõusnud tulud 0,8 miljoni euro võrra suuremad tehtud kuludest. Teenus on eriti vajalik suurema töötute arvuga piirkondades, kus töökogemusega noored peavad konkureerima kogenumate töötajatega, ning seda hindavad vajalikuks ka kõik intervjuueeritud sihtrühmad: nii eksperdid, tööandjad kui ka noored ise.

Alaealiste õigusrikkujate õigused kohtumenetluses

Euroopa Komisjoni tellimusel üheksas riigis läbi viidud töös uurisime koos Eesti Inimõiguste Keskusega, kuidas Eesti alaealisi kohtumenetluses koheldakse ning mis vajaks seejuures parandamist. Paarikümne eksperdi ning kuue lapsega läbi viidud intervjuudest koorus välja, et probleeme on info jagamisega lastele nende õigustest menetlusprotsessis, veel enam aga laste vajaduste individuaalse hindamisega. Näiteks puudub lühiajalisel kinnipidamisel arstiabi ja psühholoogiline tugi, lastele on raske ka kontakti piiramine lähedastega. Puudu on headest programmidest, mis aitaks last tagasi ühiskonda integreerida.

Kohalikud teemad kohalike valimiste keskmesse

Oktoobris toimunud kohalike volikogude valimiste eel keskendusime koos Eesti Väitlusseltsiga valijaharidusele. Meie sooviks oli aidata leida keskteed kahe varasematest valimistest tuttava ahvatluse vahel: esiteks, et valimisarutelu „kaaperdavad“ teemad, mille lahendamine ei sõltu kohalikest omavalitsustest, aga teisalt ei piirduks ka ainult detailiküsimustega nagu korda tegemist vajav tänavalõik, ehitus või bussiliin. Mingil määral on mõlemad valimisaruteludes asjakohased, kuid meie sooviks oli nende kõrval pildis hoida strateegilisemaid kohaliku elu küsimusi. Avasime veebilehe tarkvalija.eu, kuhu koostasime teemalehed, mis puudutavad kohalikkude elukvaliteeti määravaid küsimusi hariduse, tervishoiu, sotsiaalkaitse, säästva arengu ja valitsemise teemadel. Nende tutvustamiseks korraldasime ajakirjanikele kaks veebiseminari ning meie analüütikud astusid üles erinevates intervjuusaadetes.

„Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ lõpphindamine

Kultuuriministeeriumi tellitud uuringuga soovisime selgitada välja, kui edukas on olnud 2014. aastal Riigikogu kinnitatud „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ alusel ellu viidud kultuuripoliitika nii tervikuna kui ka 13 kultuurivaldkonnas. Analüüsis järeldasime, et Eesti kultuurimaastik on mitmekesine, kultuurist osasaajate arv on aastast aastasse kasvanud ning kultuurielus osalemist on riik omalt poolt toetanud nii programmide kaudu kui ka rahastusega organisatsioonidele.

Järgneval perioodil on Eesti kultuuripoliitika suurimaks ülesanneteks valdkondade jätkusuutliku rahastamise tagamine taseme juures, mis on teiste EL liikmesriikidega võrreldes juba niigi kõrge. Nii riigil kui ka kohalikel omavalitsustel tuleb tähelepanu pöörata kultuurielus osalemise regionaalse kättesaadavuse suurendamisele, kultuurivaldkondade otsesemale sidumisele üldhariduse õppekavadega ning huvihariduse paremale toetamisele, laste ja noorte kultuuris osalemise toetussüsteemile, loovisikute ja kultuurivaldkonna töötajate töö väärikale tasustamisele ja sotsiaalsetele garantiidele ning ministeeriumide omavahelise koostöö tõhustamisele teiste osapoolte panusega.

Kohalike omavalitsuste teenuste arendamise programm

Lõpule jõudis 2020. aasta novembris esimese koolitusgrupiga alustanud, Riigi Tugiteenuste Keskuse ja rahandusministeeriumi tellitud kohalike omavalitsuste teenuste arendamise programm. Koostöös disainiagentuur Velvetiga õpetasime kohalike omavalitsuste ning seotud organisatsioonide töötajaid kasutama disainimõtlemise tööriistu, et teenuse otstarbekust ja ülesehitust hinnata ning teenuseid kasutajasõbralikumaks kujundada.

Kui aasta esimeses pooles keskendusid teenusedisaini eksperdid peamiselt viiele edasi pääsenud tiimile teises koolitusgrupis, siis augustis toimus mõlemat koolitusgruppi ühendav arengupäev. Arendamisel olid erilaadi teenused – Rae ja Viimsi valla ettevõtlusakna idee, Pärnu linna ruumide ja ajakava haldamise süsteem, Tartu, Järva ning Jõelähtme ühine jäätmehoolduse majandamise teenuste pakett, Põltsamaa vabaaja ja huvitegevuse mudel ning Pärnu linna arengukava koostamise plaan. Arengupäeval said kahe koolitusgrupi tiimid üksteiselt õppida, luua koostöökohti ning samuti tagasisidet ekspertidelt nagu Maarjo Mändmaa, Helen Sildna, Krõõt Kroonmäe, Mikk Vainik ja Tea Danilov.

Osalemine ekspertvõrgustikes

Praxise analüütikud jätkasid 2021. aastal tööd mitmetes rahvusvahelistes ekspertvõrgustikes, mille raames koostatakse analüüse ja ülevaateid Eesti arengutest vastavates valdkondades. Sageli on sellised ülevaated sisendiks Euroopa Komisjoni töödele ja hinnangutele valdkondlikes raportites.

Nii osaleme rahvusvahelise üliõpilaste eluolu kajastava ja kõrghariduspoliitika teadmispõhisust toetava uuringu [EUROSTUDENT](#) konsortsiumi töös. Praxise vedada on kommunikatsioonitegevused, kuid mõtleme kaasa ka meetodika arendamisel, osaleme võrdlusanalüüside ja poliitikaülevaadete koostamisel ning andmekogumise ja -analüüsi teemades.

Praxise analüütikud on Eesti ekspertideks näiteks Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi võrgustikus, [Euroopa tööpoliitika ekspertide võrgustikus](#), [Euroopa sotsiaalpoliitika ekspertide võrgustikus](#), [Euroopa täiskasvanuhariduse ja hariduspoliitika ekspertide võrgustikes](#). Jätkasime tööd ka maksude ja toetuste mikrosimulatsiooni [EUROMOD Eesti osamudeli arendamisel](#).

Poliitikakujundamise oskuste programm

Jätkus Riigi Tugiteenuste Keskuse tellimusel loodud poliitikakujundamise oskuste programm avaliku sektori ja vabaühenduste töötajatele. Programmi eesmärk on poliitikakujundajate analüüsivõimekuse ja kaasamisoskuste tõstmine ning neile sisulise suutlikkuse andmine nii kaasamisprotsesside eestvedamiseks kui ka mõjuanalüüside realseks teostamiseks. Projekt kestab 2022. aasta lõpuni ning viime seda ellu koostöös Centari, SpeakSmarti, Jane Oblikase ning teiste koolitajatega. Programmi raames sai 2021. aastal koolitatud ligi 200 inimest. Aasta esimeses pooles toimusid koolitused veel veebis, teisel poolaastal oli rõõm osalejaid juba klassiruumis kohata.

Poliitikalabor: Häirekell, ehitus- ja töötusmüksud, konsultatsioonid

Innovatsioonitiimile

Praxise Poliitikalabor tegeles sekkumiste väljatöötamisega kolmes erilaadi valdkonnas. Juba varem alanud [Häirekella](#) projektis loome suurandmete analüüsil põhineva tööriista, mis aitab varakult märgata gümnaasiumiõpingute katkestamise ohutegureid ning koolist väljalangemist ennetada. Aasta lõpuks saime eetikakomitee loa ning hakkasime ette valmistama e-Kooli süsteemis toimiva lahenduse testimist rohkem kui 30 koolis, mille tulemused saame 2022 suveks. Sotsiaalministeeriumi tellimusel töötasime aga müksamislahendustega, mille eesmärgiks on vähendada tööõnnetusi [isikukaitsevahendite parema kasutamisega ehitussektoris](#) ning motiveerida [töötuskindlustushüvitise saajaid kiiremini tööd otsima ja hõivesse naasma](#). Ka need tööd jätkuvad 2022. aastal.

Innovatsioonitiimi ülesanne on Eesti avalike teenuste kasutajasõbralikumaks ja inimkeskemaks muutmine. Selleks, et loodud teenused arvestaksid paremini sellega, kuidas inimesed käituvad ja mõtlevad ning et saaksime kindlad olla, et uuendused toimivad, pakkusime käitumispsühholoogia-alaseid ja uuringute kvaliteedi tõusmise alaseid konsultatsioone. Lõime kaasa ajateenistuse kvaliteedi parandamise, laste vaimse tervise toetamise, psühhosotsiaalse abi kvaliteedi parandamise, toiduraiskamise vähendamise, kroonviiruse vaktsiinide vastuvõetavuse parandamise ja väliseestlaste jõustamise projektides. Lisaks pakkusime oma teadmisi sprindiprogrammide meeskondadele, kes tegelesid sinise diisli väärkasutamise vähendamise, vähipatsientide toetamise, digiregistratuuri ootejärjekordade lühendamise, loomakahjude hüvitamise, süsinikuneutraalse turu toetamise, karuputke tõrjumise ja ringmajanduse kommunikatsiooni parandamise ja looduses liikujate looduse hoidmisega.

Arenguabi tööd

Lõpule jõudis töö Ukraina ametkondade nõustamisega ühtse kriisitelefoni väljaarendamisel. Selle eesmärk oli asutuste parem koostöö kriise puudutava info töötlemisel ja levitamisel ning elanikkonna parem informeeritus, seda nii praeguses viirusekriisis kui ka tulevaste kriisiolukordade puhul. Projekti lõpuks võttis Ukraina valitsuse moodustatud töörühm vastu üleriigilise kriisitelefoni kontseptsiooni ning asus seda ellu viima.

Septembrist algas koolitusprojekt Valgevene väikeettevõtjatele internetiturunduse oskuste arendamiseks. 2023. aasta märtsini kavandatud programmi raames toimuvad loengud ja seminarid, kus sadakond kursusel osalevat ettevõtjat saavad oma kasutusele võetud lahendustele spetsialistide tagasisidet.

A group of five people are standing in a field of tall grass, looking towards the left. The scene is overlaid with a solid blue color. The people are dressed in casual attire like t-shirts and shorts. In the background, there is a line of trees under a sky with some clouds.

SISEASJAD

Meie inimesed

Praxises töötas aasta lõpu seisuga 29 inimest. Organisatsiooni keskmes on meie ühiskonnale pakutavat väärtust loovad analüütikud, keda toetavad programmijuhid, büroojuht, koolituste projektijuht, kommunikatsioonijuht, andmetöötleja ning finants- ja tegevjuht.

Aasta jooksul liitusid Praxise tiimiga analüütikud Marleen Allemann (haridus), Anni Kurmiste, Zrinka Laido ja Mariliis Öeren (tervis), lahkus projektijuht Reelika Ermel.

Praxise juhtkond vastutab toetava töökeskkonna ja -tingimuste eest, juhtkonna moodustavad programmijuhid koos finants- ja tegevjuhiga. Tegevjuhina alustas märtsist tööd varasem presidendi vabakonnanounik Urmo Kübar. Lahkusid Praxise Akadeemia juht Hanna-Stella Haaristo, töö- ja sotsiaalpoliitika programmijuht Märt Masso ning aasta lõpus finantsjuht Irina Putškova. Praxise Akadeemia juhtimise võttis ajutiselt üle Urmo Kübar, töö- ja sotsiaalpoliitika programmi juhiks valiti seal varem vanemanalüütikuna töötanud Kirsti Melesk ning finantsjuhiks 2022. aasta algusest varem Vabaühenduste Liidus töötanud Alari Rammo.

Strateegilisi sihte seadva ja nende teostamise üle järele valvava nõukogu koosseisust lahkusid aasta algul Ardo Hansson ning suve lõpus senine nõukogu esimees Maarjo Mändmaa, kes alustasid tööd vastavalt peaministri majandusnõunikuna ja sotsiaalministeeriumi kantslerina. Nõukogu otsustas uued liikmed ja seejärel ka esimehe valida 2022. aastal, seni täidab nõukogu esimehe ülesandeid Kristjan Lepik. Lisaks talle kuuluvad nõukogusse Praxise asutaja Tiina Randma-Liiv, Helo Meigas ja Kristi Liiva.

Praxis tööandjana

Lisaks agenda seadmisele ning poliitikakujundajatele tööks vajalike prognooside, soovitude ja tagasiside pakkumisele oma uuringutes ja analüüsid panustab Praxis oma tegevusvaldkondade edenemisse ka töökeskkonnana. Töö Praxises on nii karjäär kui ka hüppelaud. Rohkem kui 20 tegevusaasta jooksul on Praxises töötanud üle 150 inimese, meie "vilistlaste" seas on nii riigiasutuste kui ka vabaühenduste, äriühingute ja rahvusvaheliste organisatsioonide tippjuhte ja –spetsialiste, poliitikuid ja teadlasi.

Tööandjana peame oluliseks arendava ja kaasava töökeskkonna pakkumist, võrdseid võimalusi ja paindlikkust töötingimustes, mis võimaldaks töö- ja eraelu tasakaalu ning õpinguid ja muid ühiskondlikke tegevusi. Nii säilitame täispalga oma töötajatele õppepuhkuste ning reservväelaste või Kaitseliidu õppekogunemistel osalemisele ajaks. Oma värbamisprotsessides rõhutame mitmekesisuse väärtustamist ning jälgime, et nii värbamisprotsess ise kui ka töökeskkond arvestaks (potentsiaalsete) töötajate erivajadustega.

Viime iganädalaselt läbi töötajate heaoluseiret, Praxise Tallinna ja Tartu kontorites tegutsevad töötajate valitud töökeskkonnavolinikud, toimuvad igakuised kovisioonid ning kord aastas arenguvestlused ja töötajate põhjalikum tagasisideküsitlus. Viimaste tulemuste põhjal seadis juhtkond 2022. aasta organisatsiooni-sisesteks arendusprioriteetideks tähelepanu töötajate tervisele (sh ülekoormuse ennetamine), tööde kvaliteedile ja tiimitundele.

Valmistasime aasta lõpus ette järelkasvuprogrammi käivitamist ning 2022. aastal viime koos Rakendusliku Antropoloogia Keskusega kevadsemestril Tallinnas ja sügissemestril Tartus läbi kursuse "Kuidas tegutsevad mõttekojad?", kus osalejad saavad seminaride ja nende vahel antavate

kodutööde kaudu paremini kurssi tööprotsessidega mõttekodades. Pärast kursuse läbimist pakume lõpetajatele tasustatud tööampse ja praktikavõimalust ning sobivusel ka püsivat tööd enda juures.

Teise arendusprojektina algas aasta lõpul töö Praxise audiovisuaalse kommunikatsioonivõimekuse tõstmisega, mille käigus uuendame nii oma stiiliraamatut kui ka kodulehekülge ning õpime tänapäevaseid teabegraafika- ja muid info esitamise võimalusi.

Raha-asjad

Rahaliselt oli 2021 Praxise jaoks üsna keskmine aasta. Tulud varasemaga võrreldes pisut vähenesid, kulud said peagu kaetud, ent sääste juurde ei kogunenud. Toetused moodustasid tuludest umbes viiendiku ja ülejäänud oli ettevõtlustulu. Neist omakorda kolmveerand pärines Eestist ja veerand välismaalt.

Survet eelarvele säilitavad ka 2022. aastal kasvavad hinnad ja konkurentsipüsümiseks vajalik tööjõukulude (2021. aastal üle 800 000 ehk lõviosa eelarvest) jätkuv tõus. Aruande koostamise ajal võib siiski tõdeda, et pandeemia ning Ukrainas alanud sõja periood sai suhteliselt hästi üle elatud, seda vähemalt rahaliselt.

Peamised finantssuhtarvud	31.12.2021	31.12.2020
Puhaskäibekapital	36 113	40 907
Võlakordaja	0,92	0,94

Praxise tööde tellijad, rahastajad, toetajad 2021

Avatud Eesti Fond	Kaitseministeerium
DZHW GmbH	Kodanikuühiskonna Sihtkapital
ECORYS UK Ltd	Kultuuriministeerium
Eesti Inimõiguste Keskus	Luxembourg Institute of
Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus	Socio-Economic Research (LISER)
Eesti Noorte Vaimse Tervise	Majandus- ja
Liikumine	Kommunikatsiooniministeerium
Eesti Pensionäride Ühenduste Liit	Migration Policy Group (MPG)
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing	NDPHS Secretariat
Eesti Rakendusuuringute Keskus	Network of Education Policy Centers
CentAR	Notus Applied Social Research
Eesti Supervisiooni ja Coachingu	OECD
Ühing	Panteia/EIM
Eesti Väitlusselts	Politsei- ja Piirivalveamet
Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja	PPMI Group
Suitsidoloogia Instituut	Rahandusministeerium
Estwatch MTÜ	Riigi Tugiteenuste Keskus
Euroopa Komisjon	Riigikantselei
European Foundation for the	Riigikogu Kantselei (Arenguseire
Improvement of Living and Working	Keskus)
Conditions	Risbo
European Institute of Gender	Sotsiaalkindlustusamet
Equality	Sotsiaalministeerium
European Training Foundation	Tallinna Keskraamatukogu
Fondazione Giacomo Brodolini	Tallinna Teaduspark TEHNOPOL
Friedrich-Ebert-Stiftung Landesbüro	Tallinna Ülikool
Estland	Tartu Ülikool
Haridus- ja Teadusministeerium	Välisministeerium
Heateo Sihtasutus	World Health Organization
ICF SA	
Järvamaa Omavalitsuste Liit	

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	210 963	474 382	
Nõuded ja ettemaksud	269 957	180 649	2
Kokku käibevarad	480 920	655 031	
Põhivarad			
Materiaalsed põhivarad	3 808	0	4
Kokku põhivarad	3 808	0	
Kokku varad	484 728	655 031	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksud	268 758	434 975	6
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	176 049	179 149	
Kokku lühiajalised kohustised	444 807	614 124	
Kokku kohustised	444 807	614 124	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	13	13	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	40 894	-12 541	
Aruandeaasta tulem	-986	53 435	
Kokku netovara	39 921	40 907	
Kokku kohustised ja netovara	484 728	655 031	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2021	2020	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	243 368	332 562	9
Tulu ettevõtlusest	979 092	1 012 645	10
Muud tulud	1 583	3 916	
Kokku tulud	1 224 043	1 349 123	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-261 949	-377 497	11
Mitmesugused tegevuskulud	-122 557	-96 549	12
Tööjõukulud	-838 758	-820 134	13
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-952	0	4
Muud kulud	-837	-1 229	
Kokku kulud	-1 225 053	-1 295 409	
Põhitegevuse tulem	-1 010	53 714	
Intressitulud	24	14	
Intressikulud	0	-78	
Muud finantstulud ja -kulud	0	-215	
Aruandeaasta tulem	-986	53 435	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2021	2020	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	-1 010	53 714	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	952	0	4
Muud korrigeerimised	-242 723	-313 311	8
Kokku korrigeerimised	-241 771	-313 311	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-68 722	44 808	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-166 217	180 119	
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	282 725	345 491	8
Muud rahavood põhitegevusest	-63 688	0	8
Kokku rahavood põhitegevusest	-258 683	310 821	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivarade soetamisel	-4 760	0	4
Laekunud intressid	24	14	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-4 736	14	
Rahavood finantseerimistegevusest			
Makstud intressid	0	-78	
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	0	-78	
Kokku rahavood	-263 419	310 757	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	474 382	163 840	
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-263 419	310 757	
Valuutakursside muutuste mõju	0	-215	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	210 963	474 382	

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2019	13	-12 541	-12 528
Aruandeaasta tulem	0	53 435	53 435
31.12.2020	13	40 894	40 907
Aruandeaasta tulem	0	-986	-986
31.12.2021	13	39 908	39 921

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus PRAXIS 2021. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad rahandusministri poolt kinnitatud juhendid.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsibist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevatel arvestuspõhimõtetes.

Sihtasutuse tulude-kulude aruanne on koostatud lähtudes RTJ 14 nõuetest.

Majandusaasta algas 01.01.2021 ja lõppes 31.12.2021, majandusaasta pikkuseks oli 12 kuud.

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja raha lähendina kajastatakse arvelduskontode jääke. Raha kajastatakse bilansis õiglasel väärtusel.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpannga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed finantsvarad ja -kohustised ning mittemonetaarsed finantsvarad ja -kohustised, mida kajastatakse õiglase väärtuse meetodil, hinnatakse aruandekuupäeval ümber eurodesse ametlikult kehtivate Euroopa Keskpannga valuutakurside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes perioodi tulu ja kuluna.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse sihtasutuse majandustegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid.

Nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse võimaluse korral iga ostja kohta eraldi. Kui nõuete individuaalne hindamine ei ole nõuete arvust tulenevalt võimalik, siis hinnatakse individuaalselt ainult olulisi nõudeid. Ülejäänud nõudeid hinnatakse kogumina, arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas.

Kõiki muid nõudeid (viitlaekumised ning muud lühiajalised nõuded) kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Lühiajaliste nõuete korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nominaalväärtusega (miinus võimalikud allahindlused), mistõttu lühiajalised nõuded kajastatakse bilansis tõenäoliselt laekuvast summast.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalseks põhivaraks loetakse sihtasutuse enda tegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 1917 eurot.

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a tollimaks ja muud mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta. Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Materiaalse põhivara amortisatsiooni arvestatakse lineaarsel meetodil. Amortisatsiooninorm määratakse igale põhivara objektile eraldi sõltuvalt selle kasulikust tööeast.

Hiilismate parendustega seotud kulutused lisatakse materiaalse põhivara soetusmaksumusele ainult juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja vara bilansis kajastamise kriteeriumitele (sh tõenäoline osalemine tulevikus majandusliku kasu tekitamisel).

Jooksva hoolduse ja remondiga kaasnevad kulutused kajastatakse perioodikuludes.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 1917 eurot

Kasulik eluiga põhivara gruppide lõikes (aastates)

Põhivara grupi nimi	Kasulik eluiga
Muu materiaalne põhivara	5

Rendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle sihtasutusele. Kapitalirenti kajastatakse bilansis vara ja kohustisena renditud vara õiglase väärtuse summas. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustise jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustise jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem.

Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Finantskohustised

Kõik finantskohustised (võlad tarnijatele, viitvõlad, ning muud lühiajalised võlakohustised) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil.

Lühiajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas.

Finantskohustis liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates aruandekuupäevast; või sihtasutusel pole tingimusteta õigust kohustise tasumist lükata rohkem kui 12 kuud pärast aruandekuupäeva.

Annetused ja toetused

Sihtfinantseerimisena käsitletakse selliseid toetusprojekte, mida rahastatakse kas sihtotstarbelistest eraldistest või sihtasutuse enda poolt taotletud toetustest ja annetustest.

Aruande perioodi kuludes on kajastatud kõik projektide sihtfinantseerimisega seotud tegevuskulud, millega seotud tegevused on aset leidnud aruandeaastal. Sihtfinantseerimise tulud aruandeaastal kajastatakse proportsionaalselt kuludega.

Sihtfinantseerimine võetakse arvele saadud või saadava vara õiglasest väärtuses. Tulu sihtfinantseerimisest kajastatakse tulemiaruanDES „Annetused ja toetused“ kirjel. Selline kajastamine annab õiglasema ülevaate sihtasutuse tuludest ja kuludest.

Tulud

Sihtasutus on viimastel aastatel oma tegevusi rahastanud projektipõhiselt Eesti avaliku sektori organisatsioonide tellimustest, Euroopa Liidu uuringuprojektidest ja muudest vahenditest. Sihtasutus on rahastatud erinevate ühiskondlike organisatsioonide, mitmete rahvusvaheliste fondide (sh EL fondid ja raamprogrammid) ning lepingulistest töödest riigi ja erasektori poolt.

Tulu pikema perioodi jooksul programmide poolt juhitud projektide teenuste müügist kajastatakse lähtuvalt osutatava teenuse valmidusastmest aruandekuupäeval, eeldusel, et teenuse osutamist hõlmava tehingu lõpptulemust (s.o tehinguga seotud tulud ja kulud) on võimalik usaldusväärselt prognoosida ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Teenuse osutamisest saadavad tulud ja kasum kajastatakse proportsionaalselt samades perioodides nagu teenuse osutamisega kaasnevad kulud. Osutatava teenuse valmidusaste määratakse kasutades teenuse osutamisega seotud tegelike kulude suhet võrreldes eelarveliste kogukuludega.

Kui teenuse osutamist hõlmava tehingu või projekti lõpptulemust ei ole võimalik usaldusväärselt prognoosida, kuid on tõenäoline, et sihtasutus suudab katta vähemalt teenusega seotud kulud, on tulu kajastatud ainult tegelike lepingu täitmisega seotud kulude ulatuses. Kui on tõenäoline, et teenuse osutamisega kaasnevad kogukulud ületavad teenuse osutamisest saadava tulu, siis kajastatakse oodatav kahjum täies ulatuses kohe.

Juhul, kui aruandekuupäeval ületab laekunud projekti tasude summa projektile tehtud kulutused ja sellele vastava tuluosa, kajastatakse vahe bilansis kohustisena. Juhul, kui laekunud projekti tasude summa on väiksem kui projektile tehtud kulutused ja sellele vastav tuluosa, kajastatakse vahe bilansis nõudena.

Seotud osapooled

Sihtasutuse seotud osapooled on:

a. tegev- ja kõrgem juhtkond;

b. eespool loetletud isikute lähedased pereliikmed ja nende poolt kontrollitavad või nende olulise mõju all olevad ettevõtted.

Sündmused pärast aruandekuupäeva

Pärast aruandekuupäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist toimunud sündmuste kajastamine aastaaruandes sõltub sellest, kas tegemist on korrigeeriva või mittekorrigeeriva sündmusega.

Korrigeeriv aruandekuupäevajärgne sündmus on sündmus, mis kinnitab aruandekuupäeval eksisteerinud asjaolusid. Sellise sündmuse mõju on kajastatud lõppenud aasta bilansis ja tulemiaruanes.

Mittekorrigeeriv aruandekuupäevajärgne sündmus on sündmus, mis ei anna tunnistust aruandekuupäeval eksisteerinud asjaoludest. Sellise sündmuse mõju ei kajastata lõppenud aasta bilansis ja tulemiaruanes. Kui mõju on oluline, avaldatakse see lisades.

Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2021	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	169 684	169 684	
Ostjatele laekumata arved	169 684	169 684	
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	2 425	2 425	3
Ettemaksed	410	410	
Tulevaste perioodide kulud	410	410	
Muud	7 920	7 920	
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- töö- ja sotsiaalpoliitika	28 179	28 179	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- hariduspoliitika	31 948	31 948	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- tervisepoliitika	6 224	6 224	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- Praxise Akadeemia	17 472	17 472	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- valitsemise ja kodanikuühiskond	0	0	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- soo ja võrdsuse poliitika	4 347	4 347	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- majanduspoliitika	1 348	1 348	15
Kokku nõuded ja ettemaksed	269 957	269 957	

	31.12.2020	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	90 347	90 347	
Ostjatelt laekumata arved	90 347	90 347	
Ettemaksed	6 373	6 373	
Tulevaste perioodide kulud	6 373	6 373	
Muud	11 855	11 855	
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- töö- ja sotsiaalpoliitika	6 336	6 336	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- hariduspoliitika	28 193	28 193	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- tervisepoliitika	11 079	11 079	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- Praxise Akadeemia	11 544	11 544	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- valitsemine ja kodanikuühiskond	3 443	3 443	15
Sihtfinantseeringu ja ettevõtlusega seotud nõuded- soo ja võrdsuse poliitika	11 479	11 479	15
Kokku nõuded ja ettemaksed	180 649	180 649	

Lisa 3 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2021		31.12.2020	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks	0	32 735	0	37 585
Üksikisiku tulumaks	0	9 598	0	10 284
Erioodustuse tulumaks	0	433	0	85
Sotsiaalmaks	0	17 743	0	18 767
Kohustuslik kogumispension	0	792	0	902
Töötuskindlustusmaksed	0	1 163	0	1 258
Ettemaksukonto jääk	2 425		0	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	2 425	62 464	0	68 881

Lisa 4 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

			Kokku
	Ehitised	Muud materiaalsed põhivarad	
31.12.2019			
Soetusmaksumus	0	6 216	6 216
Akumuleeritud kulum	0	-6 216	-6 216
Jääkmaksumus	0	0	0
31.12.2020			
Soetusmaksumus	0	6 216	6 216
Akumuleeritud kulum	0	-6 216	-6 216
Jääkmaksumus	0	0	0
Ostud ja parendused	4 760	0	4 760
Amortisatsioonikulu	-952	0	-952
31.12.2021			
Soetusmaksumus	4 760	0	4 760
Akumuleeritud kulum	-952	0	-952
Jääkmaksumus	3 808	0	3 808

Lisa 5 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2021	2020	Lisa nr
Kasutusrendikulu	54 785	38 583	11,12
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest			
	31.12.2021	31.12.2020	Lisa nr
12 kuu jooksul	56 610	56 568	
1-5 aasta jooksul	142 110	97 736	

Kasutusrendi tingimustel on renditud bürooruumid Tallinnas ja Tartus.

Lisa 6 Võlad ja ettemaksud (eurodes)

	31.12.2021	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	26 796	26 796	
Võlad töövõtjatele	66 208	66 208	7
Maksuvõlad	62 464	62 464	3
Muud võlad	29 891	29 891	
Muud viitvõlad	29 891	29 891	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- töö- ja sotsiaalpoliitika	49 919	49 919	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- hariduspoliitika	4 666	4 666	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- Praxise Akadeemia	8 013	8 013	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- valitsemise ja kodanikuühiskond	12 588	12 588	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- majanduspoliitika	4 355	4 355	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- soo ja võrdsuse poliitika	0	0	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- tervisepoliitika	3 858	3 858	
Kokku võlad ja ettemaksud	268 758	268 758	
	31.12.2020	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	144 904	144 904	
Võlad töövõtjatele	96 327	96 327	7
Maksuvõlad	68 881	68 881	3
Muud võlad	37 224	37 224	
Muud viitvõlad	37 224	37 224	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- töö- ja sotsiaalpoliitika	6 481	6 481	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- hariduspoliitika	50 920	50 920	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- Praxise Akadeemia	8 715	8 715	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- valitsemise ja kodanikuühiskond	5 508	5 508	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- majanduspoliitika	3 594	3 594	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- soo ja võrdsuse poliitika	10 373	10 373	
Tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest- tervisepoliitika	2 048	2 048	
Kokku võlad ja ettemaksud	434 975	434 975	

Real "Muud viitvõlad" on kajastatud 31.12.2021 seisuga töötasudelt arvestatud, kuid aruandekuupäeva seisuga veel deklareerimata maksud summas 29 318 eurot (31.12.2020: 35 949 eurot).

Lisainfo tulevaste perioodide tulu ettevõtlusest programmide kaupa on toodud lisas 15.

Lisa 7 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2021	31.12.2020	Lisa nr
Võlad töövõtjale	41 749	59 337	
Puhkusekohustis	17 870	26 314	
Puhkusekohustise maksud	6 040	8 894	
Palgareserv	549	1 782	
Kokku võlad töövõtjatele	66 208	96 327	6

Lisa 8 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

	31.12.2019		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanndes	31.12.2020	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Majanduspoliitika	0	17 527	4 808	0	22 335	0	0
Töö- ja sotsiaalpoliitika	0	6 720	0	0	6 720	0	0
Hariduspoliitika	5 613	1 666	59 474	0	46 685	1 888	10 730
Tervisepoliitika	82	0	4 754	0	5 010	338	0
Valitsemine ja kodanikuühiskond	0	121 183	272 665	0	227 003	0	166 845
Soo ja võrdsuse poliitika	0	0	3 790	0	5 558	1 769	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	5 695	147 096	345 491	0	313 311	3 995	177 575
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	5 695	147 096	345 491	0	313 311	3 995	177 575

	31.12.2020		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanne	31.12.2021	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Hariduspoliitika	1 888	10 730	46 827	0	33 647	4 030	26 052
Tervisepoliitika	338	0	82 528	0	55 021	0	27 169
Valitsemine ja kodanikuühiskond	0	166 845	0	63 688	103 157	0	0
Soo ja võrdsuse poliitika	1 769	0	87 217	0	5 318	3 079	83 210
Praxise Akadeemia	0	0	66 153	0	45 580	17 472	38 044
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	3 995	177 575	282 725	63 688	242 723	24 581	174 475
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	3 995	177 575	282 725	63 688	242 723	24 581	174 475

Bilansireal "Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused" on kajastatud ka Poliitikauuringute Keskuse Praxis nõukogu poolt loodud sihtkapital, mille jääk oli 31.12.2021 seisuga 1 574 (31.12.2020: 1 574) eurot.

Lisa 9 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2021	2020
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	242 723	327 562
Mittesihtotsatabelised annetused ja toetused	645	5 000
Kokku annetused ja toetused	243 368	332 562

Rahalised ja mitterahalised annetused		
	2021	2020
Rahaline annetus	645	5 000
Kokku annetused ja toetused	645	5 000

Lisa 10 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2021	2020
Tulu ettevõtlusest	979 092	1 012 645
Kokku tulu ettevõtlusest	979 092	1 012 645

Lisa 11 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud (eurodes)

	2021	2020
Transpordikulud	1 541	679
Üür ja rent	1 165	2 106
Mitmesugused bürookulud	4 514	4 423
Lähetuskulud	1 935	9 702
Uuringud, analüüsid, küsitlused	236 201	303 079
Seminaride kulud	11 235	26 120
Ostetud teenused	9 970	10 953
Kommunaalkulud	217	334
Muud	-4 829	20 101
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	261 949	377 497

Lisa 12 Mitmesugused tegevuskulud (eurodes)

	2021	2020
Üür ja rent	53 620	36 477
Mitmesugused bürookulud	14 165	18 085
Lähetuskulud	736	766
Koolituskulud	559	705
Kulu ebatöenäoliselt laekuvatest nõuetest	0	175
Ostetud teenused	30 545	22 409
Kommunaalkulud	12 535	7 255
Käibemaksukulu	3 408	3 702
Liikmemaksud	2 000	2 600
Seminaride korraldamine	535	0
Transpordikulud	589	211
Muud	3 865	4 164
Kokku mitmesugused tegevuskulud	122 557	96 549

Lisa 13 Tööjõukulud (eurodes)

	2021	2020
Palgakulu	626 145	613 624
Sotsiaalmaksud	209 185	204 962
Maksud erisoodustustelt	3 428	1 548
Kokku tööjõukulud	838 758	820 134
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	23	22

Lisa 14 Seotud osapooled

(eurodes)

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

LÜHIAJALISED	31.12.2021	31.12.2020
Võlad ja ettemaksed		
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	5 784	9 882
Kokku võlad ja ettemaksed	5 784	9 882

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2021	2020
Arvestatud tasu	98 428	95 919

Seotud osapoolte vahelised tehingud hõlmavad endas teenuste ostusid.

Arvestatud tasudena kajastuvad juhatuse liikmele arvestatud tasud. Nõukogu liikmetele tasusid ei maksta.

Lisa 15 Programmide koondinfo

(eurodes)	31.12.2021		Tulud 2021	
	Nõuded	Kohustised	Ettevõtlus	Annetused ja toetused
Majanduspoliitika	1 348	4 355	21 286	0
Töö- ja sotsiaalpoliitika	28 179	49 919	314 113	0
Hariduspoliitika	31 948	30 718	190 820	33 647
Tervisepoliitika	6 224	31 027	85 926	55 021
Praxise Akadeemia	17 472	46 057	214 404	45 580
Valitsemine ja kodanikuühiskond	0	12 588	9 456	103 157
Soo ja võrdsuse poliitika	4 347	83 210	121 097	5 318
Üld	0	0	21 990	645
Kokku	89 518	257 874	979 092	243 368
	31.12.2020		Tulud 2020	
	Nõuded	Kohustised	Ettevõtlus	Annetused ja toetused
Majanduspoliitika	0	3 594	115 677	22 335
Töö- ja sotsiaalpoliitika	6 336	6 481	270 358	5 388
Hariduspoliitika	28 193	61 650	67 037	46 471

Tervisepoliitika	11 079	2 048	91 530	5 010
Praxise Akadeemia	11 543	8 715	249 545	0
Valitsemine ja kodanikuühiskond	3 443	172 353	15 007	227 003
Soo ja võrdsuse poliitika	11 479	10 373	182 025	5 559
Üld	0	0	21 467	20 796
Kokku	72 074	265 214	1 012 645	332 562

Tabelis on liidetud kokku programmide kaupa nii ettevõtluse kui ka sihtfinantseerimisega seotud nõuete, kohustiste ja tulude info lisadest 2, 6, 8, 9 ja 10.

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 15.06.2022

Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis (registrikood: 90005952) 01.01.2021 - 31.12.2021 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ALARI RAMMO	Juhatuse liige	15.06.2022

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Sihtasutuse Poliitikauuringute Keskus Praxis nõukogule

Oleme üle vaadanud Sihtasutuse Poliitikauuringute Keskus Praxis raamatupidamise aastaaruande, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2021, nimetatud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta koostatud tulemiaruanne, netovara muutuste aruanne ja rahavoogude aruanne, raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisasid.

Juhtkonna vastutus raamatupidamisaruannete eest

Juhtkond vastutab selle eest, et see raamatupidamise aastaaruanne koostatakse ja esitatakse õiglaselt kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ning sellise sisekontrolli eest, mida juhtkond peab vajalikuks sellise raamatupidamise aastaaruande koostamiseks, mis on vaba olulisest, kas pettusest või veast tingitud väärkajastamisest.

Vandeauditiitori kohustus

Meie kohustuseks on avaldada kokkuvõtte raamatupidamise aastaaruande kohta. Ülevaatus viidi läbi kooskõlas ülevaatus töövõtude rahvusvahelise standardiga (ISRE) (Eesti) 2400 (muudetud) *Möödunud perioodide finantsaruannete ülevaatamise teenus*. ISRE (Eesti) 2400 (muudetud) nõuab meilt kokkuvõtte tegemist selle kohta, kas me oleme saanud teadlikuks millestki, mis paneks meid uskuma, et raamatupidamise aastaaruanne tervikuna ei ole kõigis olulistes osades koostatud kooskõlas rakendatava finantsaruandluse raamistikuga. Selle standardi kohaselt oleme ka kohustatud järgima asjassepuutuvaid eetikanoõudeid.

Raamatupidamise aastaaruande ülevaatus kooskõlas ISRE (Eesti) 2400-ga (muudetud) on piiratud kindlust andev töövõtt. Ülevaatus käigus viiakse läbi protseduurid, mis eelkõige tähendab järelepäringute tegemist juhtkonnale ja teistele isikutele majandusüksuses (nagu asjakohane) ja analüütiliste protseduuride rakendamist, ning hangitud tõendusmaterjali hindamist.

Ülevaatus käigus läbiviidud protseduurid on palju vähem mahukad kui rahvusvaheliste auditeerimise standarditega kooskõlas tehtud auditi käigus läbiviidud protseduurid. Seetõttu ei avalda me nende finantsaruannete kohta auditiarvamust.

Kokkuvõtte

Ülevaatus põhjal ei saanud me teadlikuks millestki sellisest, mis paneks meid uskuma, et raamatupidamise aastaaruanne ei esita kõigis olulistes osades õiglaselt Sihtasutuse Poliitikauuringute Keskus Praxis finantsseisundit seisuga 31.12.2021 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

/digitaalselt allkirjastatud/

Tiina Maalinn

Vandeauditiitori number 437

Auditiitorbüroo Maalinn OÜ

Auditiorettevõtja tegevusloa number 296

Peterburi tee 46, Tallinn, Harju maakond, 11415

15.06.2022

Audiitorite digitaalallkirjad

Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis (registrikood: 90005952) 01.01.2021 - 31.12.2021 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
TIINA MAALINN	Vandeaudiitor	15.06.2022

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Teadus- ja arendustegevus sotsiaal- ja humanitaarteaduste vallas	72201	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6408000
E-posti aadress	praxis@praxis.ee
Veebilehe aadress	http://www.praxis.ee